Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte tirsdag den 26. februar 1957 kl. 9

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Bøyum, Reidar Carlsen, Hambro, Konrad Knudsen, Langhelle, Finn Moe, Harald Torp, Vatnaland, Johan Wiik, Oscar Torp, Kjøs, Hareide, Hegna og Smitt Ingebretsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gerhardsen, fungerende utenriksminister statsråd Skaug og forsvarsminister Handal.

Etter anmodning av fungerende utenriksminister ble dessuten følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Utenriksråd Skylstad, ekspedisjonssjef Jacobsen, byråsjef Ansteensen og sekretær Hedemann.

Formannen: Som det fremgår av innkallelsen, er møtet sammenkalt vesentlig for at fungerende utenriksminister skulle kunne gi en redegjørelse for hvordan hele dette spørsmålet om *sanksjoner mot Israel* ligger an i de Forente Nasjoner og hvordan Regjeringen har behandlet det opp til nå. Jeg gir med en gang ordet til fungerende utenriksminister.

Statsråd Skaug: Den redegjørelse som utenriksministeren ga her i komiteen den 5. februar, førte frem til Generalforsamlingens vedtak den 2. februar – det var den siste dagen som hans redegjørelse omfattet. Den 2. februar vedtok, som man vil huske, Generalforsamlingen to resolusjoner som inneholdt henholdsvis 1) et fornyet krav til Israel om tilbaketrekning, og 2) en oppfordring til partene om å overholde våpenhvileavtalen og et vedtak om å sette i verk de tiltak som ble skissert i Generalsekretærens rapport av 24. januar 1957.

I de tre ukene som er gått etter disse vedtakene i Generalforsamlingen, har det pågått intense forhandlinger, dels i De Forente Nasjoner selv, dels bilateralt ikke minst mellom amerikanerne og Israel og mellom amerikanerne og de arabiske stater. Generalforsamlingens egen behandling av hele dette problemkompleks er stadig blitt utsatt for at man skulle få tid til ytterligere konsultasjoner.

Den 11. februar la Generalsekretæren frem en rapport om den brevveksling han hadde ført med Israel. Den israelske regjering hadde i en aide memoire til Generalsekretæren søkt forsikring om at FN-styrkene ville bli stående i Akaba-området inntil det er funnet en endelig løsning av problemene om fri gjennomfart. Videre ba de om forsikring fra Egypt om å avstå fra krigerske handlinger etter en israelsk tilbaketrekning. Generalsekretæren fant det på sin side nødvendig før han søkte den egyptiske regjering i disse spørsmål å ha en klar forsikring fra Israel om 1) at de var villige til å trekke også sin sivile administrasjon bort fra Gaza-området, og 2) at de var villige til å ha FN-styrker stasjonert også på israelsk side av demarkasjonslinjen. Disse spørsmålene er ennå ikke blitt klart besvart fra Israels side.

Samtidig med at dette skjedde, arbeidet de arabisk-asiatiske land med en sanksjonsresolusjon som bl.a. ville fordømme Israel fordi landet ikke hadde etterkommet Generalforsamlingens resolusjoner og videre ville anmode alle land om å nekte Israel all militær, økonomisk og finansiell hjelp og støtte.

Den 11. februar overleverte den amerikanske regjering Israel et memorandum, hvor det erklærte at amerikanerne vil betrakte Akaba-bukten som internasjonalt farvann og gå inn for pasifisering av Gaza-området gjennom innsettelse av FN-styrker og FN-administrasjon. Det ble samtidig sagt at amerikanerne var villige til å stille general Clay i spissen for en FN-administrasjon i Gaza-området som en ytterligere garanti for amerikanernes gode forsetter.

Dette tilbud ble avvist av den israelske regjering den 15. februar, og spørsmålet om sanksjoner kom da igjen sterkt i forgrunnen. I denne situasjon arbeidet ambassadør Engen og utenriksminister Pearson med muligheten av et alternativ til sanksjonslinjen i form av en resolusjon, som skulle forene krav om tilbaketrekning med et konkret program som sikret fri skipsfart i Akaba-bukten og som sikret pasifiseringen av Gaza. Engen ble instruert om å fortsette disse underhåndsdrøftinger om en løsning som kunne gjøre det lettere for Israel å gå til en tilbaketrekning.

Det er ikke praktisk og heller ikke mulig i denne korte redegjørelse å sitere alle de meldinger som er gått mellom Oslo og New York i de siste tre ukene angående denne saken. Disse meldingene er forøvrig sendt til utenrikskomiteens formann, slik at det for så vidt er unødvendig å sitere dem. Jeg ville imidlertid gjerne på dette punkt få sitere den instruks som ble sendt til ambassadør Engen.

Hambro: Får jeg lov til å avbryte. Det er ikke tilfredsstillende for oss at alene formannen får slike meldinger. Komiteens medlemmer har ikke sett noe av dette.

Formannen: Jeg skal ta opp hele det spørsmål, så vi skal komme tilbake til det. Jeg er fullstendig enig med hr. Hambro. Jeg har forøvrig instruks fra Utenriksdepartementet om å beholde dem selv.

Hambro: Javel, men det spiller en rolle for oss at vi også kan være underrettet. Vi er ikke fornøyet med at det bare går til utenrikskomiteens formann.

Formannen: Hele det problemet må tas opp og ordnes, det er klart.

Statsråd Skaug: Den meldingen jeg nevnte, ble sendt til ambassadør Engen fra Helsingfors. Den er svar på en melding fra ambassadør Engen som reiser hele dette problem jeg nettopp har omtalt, og lyder som følger:

> «Ovennevnte melding er drøftet med blant annet Statsministeren, Skaug og danske og svenske regjeringsmedlemmer. Det er meget ønskelig om man kan finne frem til et mest mulig konkret program fra FN's side som et alternativ til den rene sanksjonslinje. Delegasjonen bør derfor fortsatt

arbeide for en slik alternativ resolusjon, som forutsettes å gjøre det lettere for Israel å gå til tilbaketrekning. Hvis det blir funnet nødvendig, bør vi kunne gå med på at en slik resolusjon konkluderer med varsel om sanksjoner. Det er ønskelig snarest å motta nærmere klargjøring om det antydede opplegg.

Derimot bør en ren sanksjonsresolusjon unngås såvidt på noen måte mulig. Delegasjonen bør derfor ikke på nåværende tidspunkt støtte arbeidet for en slik sanksjonsresolusjon. Bare som en aller siste utvei kan det komme på tale å overveie å støtte sanksjonslinjen. Hvis en sanksjonsresolusjon blir fremlagt, må delegasjonen forelegge Regjeringen spørsmålet om hvorledes Norge skal stemme.

På dansk og svensk regjeringshold her er det også meget sterke betenkeligheter mot sanksjonslinjen.»

I forbindelse med denne meldingen kan jeg forøvrig også for ordens skyld nevne at i en senere melding fra ambassadør Engen, sendt etter at han har mottatt denne instruks, heter det bl.a. til slutt:

«Under samtalen med Fawzi 20. februar fremholdt Engen at Norge ikke ville kunne støtte en sanksjonsresolusjon. Dette gjorde inntrykk, og kan ha virket som en bremse, idet han vel og regnet med at hele Skandinavia tok samme holdning.»

Etter det israelske avslag på det amerikanske opplegg fortsatte forhandlingene mellom USA og Israel, og president Eisenhower deltok nå selv i forhandlingene. Den 20. februar rettet president Eisenhower en inntrengende appell til Ben Gurion og gav personlige forsikringer. Denne appell ble fulgt av drøftelser i den israelske regjering og i det israelske parlament, men resultatet av drøftelsene ble negativt.

Jeg skal igjen få sitere fra en innkommen melding fra ambassadør Engen som har sammenheng med dette punkt:

«Det rår stor skuffelse i alle kretser over Israels negative reaksjon på Eisenhowers henvendelse 20. februar, selv om forventningene neppe har vært store. På amerikansk hold betrakter en reaksjonen med stort alvor og er tilbøyelig til å anse det bebudede nye forslag som forhalingstaktikk. Selv om ingen endelig beslutning er fattet, anser den amerikanske delegasjon det sannsynlig at USA positivt støtter sanksjonsresolusjonen. Den uttalte seg meget kritisk over den danske tilkjennegivelse offentlig av at Danmark ville stemme mot sanksjoner, nettopp i det øyeblikk Israel overveiet en kursendring. Delegasjonen er innforstått med at Norges holdning avgjøres av regjeringen først når alle resolusjoner og alle tilgjengelige opplysninger foreligger.»

På møtet i Generalforsamlingen den 22. februar la araberne og asiatene offisielt frem sin sanksjonsresolusjon. Samtidig ble det lagt frem en rapport fra Generalsekretæren, hvor det ble gjort klart at den egyptiske regjering har gått med på at FN-styrkene overtar den militære og administrative kontroll i Gaza-området etter at Israel har trukket seg ut, og videre at FN-styrkene blir stasjonert på demarkasjonslinjen også i Gaza-området for å gjøre definitivt slutt på alle innfall og

raids fra begge sider. Drøftingene i Generalforsamlingen ble så utsatt til 25. februar etter at man hadde hatt et kort møte, bl.a. for å gi den israelske FN- og USA-ambassadør anledning til konsultasjoner i Israel.

Den 23. februar sammenkalte den britiske delegasjon i New York representanter for de vest-europeiske land, Skandinavia, Canada, Australia og New Zealand for å drøfte en britisk plan som i hovedtrekkene fulgte de linjer med hensyn til en kompromissløsning som ambassadør Engen og utenriksminister Pearson hadde drøftet tidligere. Britene gjorde det imidlertid samtidig klart at de ikke ønsket å ha amerikanerne med på forhåndsdrøftinger om denne plan, fordi de fryktet at amerikanerne ville legge for stor vekt på trusselen om sanksjoner og mindre vekt på selve det positive, konkrete program som skulle gi basis for en kompromissløsning. Det så derfor ut som om britene i denne henseende ønsket å stille amerikanerne overfor en fullbyrdet kjensgjerning.

Det var samtidig på det rene – det gjelder fremdeles den 23. februar – at amerikanerne på sin side arbeidet med et resolusjonsforslag som et alternativ til det arabisk-asiatiske sanksjonsforslag. Det forelå imidlertid ingen detaljer om hva dette forslag gikk ut på, men det alminnelige inntrykk var at det ville være noe mer positivt enn et rent sanksjonsforslag.

Den norske delegasjon fremhevet i denne situasjon at det var uomgjengelig nødvendig at amerikanerne også her ble tatt fullt og helt med på råd, og den 25. om morgenen tydet meget på at den israelske ambassadør, etter tilbakekomsten til USA, hadde gitt innrømmelser som ville gjøre det mulig å unngå den vestlige splittelse som man hadde vært redd for et par dager i forveien.

Når det gjelder ambassadør Ebans nåværende instrukser som han har gjort rede for under sine møter i Washington og New York i går, kan jeg referere følgende melding som kom i natt:

> «Følgende er klart angående Israels svar, som her betraktes som lite tilfredsstillende:

1. Akaba. Israel er villig til å evakuere Sharm El Sheikh på basis av FN's forsikring om fri skipsfart på linje med den amerikanske forsikring. De har foreslått at FN-styrkene blir stasjonert der, samt at disse ikke fjernes før Generalforsamlingen har tatt standpunkt til dette.

   Hammarskjöld har gitt dem tilfredsstillende svar på alt dette. I seg selv byr derfor ikke Akaba flere problemer. Men Akaba-problemet kan ikke løses separat så lenge Israel okkuperer området i Gaza.

2. Gaza. Det israelske standpunkt betraktes her som uakseptabelt av britene og kanadierne samt andre vest-europeiske land og samveldeland. USA's standpunkt er ikke klart, men neppe forskjellig. Det israelske standpunkt er følgende: Under betingelse av at Gaza opphører å stå under egyptisk kontroll, vil Israel trekke sine tropper og sin administrasjon vekk fra Gaza og la FN opprette en de facto administrasjon i området. Israel har fremholdt at dette ikke skal prejudisere en senere israelsk overtagelse av Gaza. De foreslår en fact-finding kommisjon som skal studere spørsmålet om Gazas fremtid.

3. Stasjonering av FN-troppene. Israel avslår å drøfte stasjoneringen av FN-tropper på begge sider av demarkasjonslinjen samt i det demilitariserte området, El Auja, hovedkvarteret for FN's overvåkingskommisjon og siden 1954 okkupert av Israel.

Under møte i den vest-europeiske gruppe 25. februar om morgenen og ettermiddagen ble det klart at de synspunkter den norske delegasjon ga uttrykk for på møtet 23. februar» - om å finne en konkret kompromissløsning – «nå er alminnelig godtatt, og konsultasjoner finner sted med amerikanerne om en eventuell revidert linje på basis av den tidligere antydede kanadiske plan.

Under alle omstendigheter vil man vente med fremleggelse av resolusjonsforslag. Det umiddelbare problem for delegasjonen blir neppe å stemme over sanksjoner, men snarere å formulere et program så klart at alle kan se ikke bare hva Israel kan få av sikkerhet hvis de trekker seg ut, men også hva de ber om i tillegg til denne sikkerhet som FN mener de ikke har rett til eller krav på. På basis av dette program kan Israel få:

1. Gaza-området beskyttet og administrert av FN med bare formell egyptisk overhøyhet, det vil si 3 – 4 embedsmenn samt egyptisk flagg som symbol på Egypts internasjonalt anerkjente rett til kontroll av Gaza.
2. Uhindret fredelig gjennomfart i Akaba-bukten garantert av Generalforsamlingen hvis nødvendig. FN-tropper i Sharm El Sheikh. Hvis Israel på denne basis ikke trekker seg tilbake, vil Generalforsamlingen måtte overveie hvilke skritt som må tas for å utvirke tilbaketrekking. Hvis den situasjon skulle oppstå, vil spørsmålet om «andre tiltak» måtte vurderes i annet lys enn nå. Blant nærstående delegasjoner hersker det ikke delte meninger om at Israel i en slik situasjon vil bære meget stort ansvar.

Delegasjonen antar den kan fortsette sine bestrebelser etter den linje som tidligere er innberettet. For å unngå avstemning over sanksjoner, er det av vesentlig betydning at man får et resolusjonsforslag som kan samle vid støtte, inkludert USA, Europa, Latin-Amerika og deler av Asia. Dette kan bli vanskelig, men ikke umulig. Hvis mot formodning sanksjonsforslag kommer til votering, vil spørsmålet bli forelagt Regjeringen ifølge instruks.»

Det fremgår av det jeg her har nevnt at den norske delegasjon i New York ifølge de instrukser den har fått fra Regjeringen i denne forhandlingsperioden har arbeidet aktivt for å unngå at Generalforsamlingen blir stillet overfor en ren sanksjonsresolusjon. Samtidig har den søkt å bidra til forhandlinger som kan føre til en løsning på basis av Generalforsamlingens tidligere resolusjoner. Regjeringen har for sin del ansett det for å være av vesentlig betydning at man kunne unngå å få sanksjonsspørsmålet stillet på spissen. Man behøver ikke å gå nærmere inn på den sak, men det er uten videre klart at en sanksjonsdebatt i Generalforsamlingen, hvordan nå enn avstemningsresultatet ville bli, ville kunne føre til overordentlig store vanskeligheter. Ikke minst er vi jo interessert i å finne en kompromissløsning på et konkret grunnlag i dette område, i og med de store interesser vi har i at Suez-kanalen så snart som mulig igjen skal kunne bli farbar for internasjonal shipping.

Regjeringen har også sett det slik at man i dette konkrete opplegg må tilgodese Israels rettferdige og rimelige krav på trygghet, men dette kravet må etter Regjeringens mening ikke drives så langt at det kan øke faren for en sovjetisk infiltrasjon i Midt-Østen og tilsvarende redusere den amerikanske regjerings evne til å føre en konstruktiv Midt-Østen-politikk.

I den nåværende situasjon og med det som skjedde i går, mener vi fremdeles at det er av avgjørende betydning å kunne fortsette denne linje og fortsatt arbeide med å forsøke å finne frem til en konkret kompromissløsning, slik at en sanksjonsdebatt vil kunne unngås i Generalforsamlingen.

Formannen: Jeg skal takke fungerende utenriksminister for redegjørelsen. Er det noen som forlanger ordet?

Hambro: Først vil jeg gjerne spørre om det er Regjeringens tanke å forelegge saken for Stortinget. Stortinget kan jo ikke holdes utenfor, og der er en alminnelig og meget sterk interesse for dette. Spørsmålet er på hvilket tidspunkt man skal forelegge saken for Stortinget og i hvilken form.

Jeg tror at de aller fleste vil være enige i at det har vært heldig at man har beflittet seg på å unngå sanksjonsdrøftelser i Generalforsamlingen. På den annen side er det på mange hold svært lite begeistring for at vi følger Amerikas ledelse så ukritisk som man har inntrykk av at det ofte er gjort. Når Amerika, hvis utenriksminister kompromitterer seg og FN hver dag i avisene, tillater seg å klage over at den danske regjering har gitt uttrykk for en oppfatning, synes jeg det er et stivt stykke. Hvis vi andre stater kunne forklare Amerika at den store fare, det er at Amerika hver dag offentliggjør nye standpunkter og legger dem frem, ville man kanskje kunne støtte bestrebelsene for å få en amerikansk politikk—hvilket vi jo nu har manglet i lengere tid.

Det er mulig at det var riktig å ha Amerika med på den konferanse som var innkalt av England, men jeg er ingenlunde overbevist om det. Det må være mulig også for den norske delegasjon å drøfte ting med andre uten å spørre Amerika om lov. Vi har forferdelig liten tillit til den amerikanske politikk. Det har vi i virkeligheten alle, og det er klart at Israel har det.

Det ble sagt at Egypten skulle ha sitt flagg vaiende over Gaza-området. Gaza-området har aldri vært egyptisk. Man har tillatt som en midlertidig ting at der var en egyptisk administrasjon. Men det er jo noe enhver kan si seg selv at FN ikke kan administrere det hvis man skal ha en serie egyptere sittende der, og det egyptiske flagg, da blir det jo ikke FN som administrerer og overtar det hele.

Det ser ut til å være en vinning at man nu har utsatt saken igjen, men der er heldigvis rundt om i verden en stigende følelse av at FN's politikk ikke har vært klok og ikke har vært riktig, og både i Sverige og i Norge kaller man jo nu populært Hammarskjöld for «His Nasser's Voice». Det er ustanselig spørsmål om hva Egypten vil godta, og der synes å være falt bort enhver drøftelse av visse sanksjoner mot Egypten. Jeg vil spørre hvorledes det går med det spørsmål som jo ble reist også fra norsk side, og Egyptens behandling av de utenlandske borgere, som nu ble

utvist, konfiskasjonen av deres eiendom, deres behandling av jødene, o.s.v. Er det, likesom alt annet man har foretatt seg mot Egypten, falt bort? Det er av noen moralsk viktighet å få vite hvorledes disse ting ligger an, fordi ingen vel lenger kan nekte at den måte hvorpå man har behandlet denne sak, nu gjennom lengere tid føles som et moralsk nederlag, ikke bare for FN, men for alle rettferdighetens prinsipper.

Men det som interesserer oss i høy grad, er når og hvorledes Regjeringen har tenkt å forelegge denne sak for Stortinget. Sanksjoner blir jo ikke bindende før de er bekreftet av de enkelte stater som skal være med, og å få et eventuelt sanksjonsspørsmål bragt opp i Stortinget når man har en dag eller to til å avgjøre saken på, er meget lite tilfredsstillende. Det er også et spørsmål om man eventuelt vil ha en offentlig drøftelse eller om man vil ha en drøftelse for lukkede dører. Men jeg mener at det er aldeles nødvendig likeoverfor den norske almenhet og overfor Stortinget nu med det aller første å få saken lagt frem i Stortinget med en redegjørelse av den fungerende utenriksminister, så man blir noenlunde orientert om hvorledes det hele ligger an.

Harald Torp: Jeg kan ikke udelt slutte meg til den kritikk som hr. Hambro har rettet mot FN for det som er skjedd hittil, men forstår jeg hr. Hambro rett, er han avgjort imot at man skal gå til sanksjoner overfor Israel, ihvertfall med norsk tilslutning, og det er jeg helt enig i. Jeg synes også at det statsråd Skaug nå refererte med hensyn til Regjeringens standpunkt, var tilfredsstillende, i all fall hittil. Jeg tror at det til syvende og sist ikke blir absolutt nødvendig å ta opp sanksjonsspørsmålet, for jeg har i all fall det inntrykk av den politikk Israel driver, at det er en slags forhalingspolitikk, idet Israel er på det rene med at tiden arbeider for det, og jo mer motstand Israel gjør, jo bedre resultat håper det på. Jeg tror oppriktig talt at til slutt vil Israel akseptere et kompromiss uten at sanksjonsspørsmålet overhodet blir aktuelt.

Det statsråd Skaug refererte av meldinger fra ambassadør Hans Engen, forsto jeg nærmest derhen at det gjaldt FN's forhold til Israel – hvor langt man vil gå i retning av å gi Israel de ønskede garantier etc. Men forholdet til Egypt hørte vi ikke stort om. Det ble sagt her at FN har tilbudt Israel at Gaza-området skal bli besatt av FN-tropper, og det syntes da å fremgå at generalsekretær Hammarskjöld hadde fått Egypts approbasjon på at så skulle skje. Nå står det jo i avisene et kategorisk dementi fra Egypt, de aksepterer overhodet ikke at FN-tropper skal besette Gaza, så vi savner i grunnen Egypts reaksjon på det som fra FN's side tilbys Israel for at Israel skal trekke sine tropper tilbake både fra Akaba-bukten og Gaza-området. Og så lenge man ikke har klarlagt det på en helt autentisk måte, så lenge famler vi i grunnen i blinde, også når det gjelder sanksjonsspørsmålet. Men min personlige oppfatning er at vi ikke burde være med å iverksette sanksjoner overfor Israel, hverken av materiell eller moralsk art, og som sagt tror jeg heller ikke det spørsmål behøver å bli aktuelt – for, som repslageren sa, «det ordner seg formodentlig i enden».

Formannen: Jeg vil si at det er mitt bestemte inntrykk at denne saken nå vil ordne seg. Ikke bare er man på full vei mot større enighet blant Vestmaktene, men det ser også ut til at man er på vei mot større enighet mellom Israel og de Forente Stater. Så jeg tror heller ikke at sanksjonsspørsmålet blir stillet, ihvertfall ikke i den krasse form hvori det forelå til å begynne med.

Jeg synes ikke det er helt riktig av hr. Hambro å si at den norske delegasjon bare har fulgt Amerika. Tvert om må jeg si at den norske delegasjon har gått imot den opprinnelige amerikanske plan om blotte og bare sanksjoner, og arbeidet for at man måtte unngå sanksjonslinjen. Om jeg får lov til å tilføye det, så var jo den kanadiske utenriksminister Pearsons tanke med sitt forslag også at man skulle unngå sanksjoner, og dessuten at man skulle fastlegge Egypts forpliktelser på en klarere måte enn det opprinnelig hadde vært meningen. Jeg synes ikke heller at man kan karakterisere vår opptreden med hensyn til dette siste møte mellom de europeiske makter som at man ikke vil delta eller ikke vil fremsette et forslag, uten å ha spurt amerikanerne om lov. Men jeg tror at det er ganske vesentlig her at Vestmaktene, så langt som det overhodet er mulig, kan operere i samforståelse med Amerikas Forente Stater, og det av to grunner: For det første fordi jeg tror det er meget vanskelig å få til noe vedtak i det hele tatt i de Forente Nasjoner, hvis ikke de Forente Stater er med – ikke bare fordi de Forente Stater betyr så overordentlig meget i seg selv, men også fordi Amerikas Forente Stater er temmelig toneangivende for de sør-amerikanske statene. Det er det ene hensyn – at hvis man vil oppnå noe positivt i de Forente Nasjoner, må Vest-Europa og Amerikas Forente Stater samarbeide. Og dertil kommer en ting som jeg betrakter som meget vesentlig, og det er at skulle det hende at Amerikas Forente Stater og Vest-Europa her gikk frem med forskjellige standpunkter, så ville der være skapt et mistillitsforhold innenfor NATO's rekker, et mistillitsforhold som jeg synes vi etter evne må bidra til å hindre og dekke over. Det var derfor jeg syntes det var med full rett at ambassadør Engen på dette møtet spurte om det ikke ville være det beste å orientere amerikanerne om hva som foregikk, og se om ikke de også kunne akseptere dette forslaget.

Jeg skal ikke si stort mer, det var bare et par ord med hensyn til dette at Gaza-området aldri har vært egyptisk. Nei da, det kan man i og for seg si. Gaza-området tilhørte det gamle Palestina, og fordi det var besatt av egyptiske tropper da krigen sluttet, ble det egyptisk territorium, og det står forsåvidt i akkurat samme kategori som en tredjedel av Israels område i dag. En tredjedel av det område som Israel har, var ikke tildelt det ved de Forente Nasjoners vedtak. Det gjelder f.eks. praktisk talt hele Galilea. Det var ikke tildelt det ved de Forente Nasjoners vedtak, det ble erobret av israelske tropper under krigen som begynte, og da så våpenstillstanden kom, som jo var basert på at man skulle beholde det territorium hvor troppene sto, fikk Israel også dette. Så dette argument om at Gaza aldri har vært egyptisk, det synes jeg man skal være litt forsiktig med å bruke.

Når det gjelder Egypt, tror jeg, hvis man undersøker nærmere, at den egyptiske regjering ikke har vært så forferdelig umedgjørlig i denne saken, og når det nå blir dementert at man skulle ha gått med på at FN-tropper kan rykke inn i

Gaza-området, så må jeg si at jeg forsto dette som vesentlig avismeldinger, og ikke som noe dementi fra den egyptiske regjering.

Ellers tror jeg situasjonen ligger slik an at Egypt også har sine meget store vanskeligheter. Det er i en fortvilet økonomisk situasjon, og det er sikkert interessert i å få trafikken i Suez-kanalen i gang igjen. Jeg tror, for å se saken rent politisk, at det man bare må passe på, det er at man gir Egypt en anledning til å «save face», som det heter, at det ikke må fortone seg som at de blir påtvunget en ordning. Hvis man tar hensyn til det – hvilket jo kan være noe som man ofte må gjøre i politikk – så tror jeg at Egypt går med på ordningen.

Hambro: Jeg er naturligvis helt enig i en vesentlig del av det formannen uttalte. Jeg er klar over betydningen av at man har en forståelse med amerikanerne. Meningsforskjellen mellom oss er den at hr. Moe understreker at vi må handle i forståelse med USA, mens jeg mener at det også er nødvendig at USA handler i forståelse med de andre makter, og USA har jo gått til sine forskjellige skritt uten å være i noen forståelse med de andre. Vi er ikke varslet, noen av medarbeiderne i NATO, om de forskjellige taler og uttalelser som faller fra presidenten og fra Dulles. Skal samarbeidet bli det vi alle håber og venter, er det jo nødvendig at der er en tosidig forståelse, og den har vi i høy grad savnet i FN. Det er også noe av det vi savner i NATO. De mindre stater får beskjed om at noe er gjort, og nu må de ta sin avgjørelse med en gang. Det er vi ikke tilfreds med, og det synes jeg det er nødvendig efterhvert å få fremholdt likeoverfor dem.

Formannen mener at det ordner seg nok. Det har vi håbet i nokså lang tid nu. Jeg tror ikke man skal være altfor optimistisk. Hverken Israel eller Egypt er noe særlig lette å ha med å gjøre eller forhandle med. Israel er det ikke, fordi de er blitt snytt i alle år. De er blitt ført bak lyset og de er blitt mishandlet helt fra tiden før Palestina ble opprettet. Det går tilbake til Balfour-erklæringen og alt det som skjedde da. Og når jeg sier at Gaza-området aldri har vært egyptisk, er det fordi det rettslige oppgjør, historisk og folkerettslig, jo bygget på at Israel fikk det gamle mandatområde Palestina. Det var det som var lovet dem, det var det de hadde kjempet for, ganske alene, forrådt om igjen og om igjen av England og av andre makter, fordi de brukte dem som en brikke i det politiske spill. Og man må jo være klar over at det skaper en meget vanskelig mentalitet.

Jeg spør likesom hr. Torp: Hva med Egypten? Hvorledes er det med de forskjellige resolusjoner som har vært vedtatt i årenes løp, som jo aldri har vært efterkommet av Egypten? Hvorledes er det med alle de rettsstridige handlinger de har foretatt i denne tid? Er det overhodet reist noe krav med hensyn til den radiostasjonen de har, som vel er den mest løgnaktige i radioens historie, og som ledes av Goebbels' tidligere medarbeidere efter de verste Goebbels-prinsipper, og som daglig sender ut de vanvittigste skrøner, som troes i de arabiske land – har man henstillet til dem nu å foreta en viss opprydning, så ikke krigsforbrytere og nazister sitter og deltar i den utstrekning de har gjort.

Formannen uttalte ikke noe om det spørsmål hvorvidt han var enig i at denne sak før eller siden bør forelegges for Stortinget. Jeg går ut fra at han ikke kan være uenig i det.

Sjefen for den sender som på engelsk kalles «Voice of the Arabs», er baron von Mildenstein, som var sjef for Goebbels' propagandadepartement for det Nære Østen, og de som dirigerer det som sendes ut og som ofte kommer til avisene som meldinger fra Egypt, det er de gamle nazister, som har sitt frie spill i Egypten.

Jeg synes at når man først drøfter disse ting, kunne man henstille til dem å bringe sine radiotelegrammer i en viss fjern forbindelse med sannheten, slik at det ikke står i direkte motstrid til den, det som hver eneste dag sendes ut, og som blir benyttet igjen av Moskva Radio. Det ville intet være igjen av England og Frankrike hvis man skulle bygge på meldingene fra Egypten. De fortalte – og det ble trodd i de arabiske land – at de hadde senket det meste av den franske flåte, at det store skib «Jeanne d'Arc» var senket av egypterne og gått til bunds der utenfor, og at det ikke kom en levende mann i land i Port Said og de andre steder. Det har gått ut over den del av verden hver gang, og det er en fare.

Som jeg sa allerede tidligere, mener jeg at denne komite er nødt til å uttale seg om hvorvidt den er av den oppfatning at denne sak nu bør bringes inn for Stortinget, og jeg ville være takknemlig for å høre hva både formannen og Regjeringen mener om tidspunktet og hvorledes det skal skje, idet jeg er klar over at det er Regjeringen som må ha en oppfatning av tidspunktet, etter konferanse formodentlig med ambassadør Engen og vår delegasjon der borte.

Men jeg vil også gjerne si at nu føler vi sterkere enn noensinne hvor ytterst uheldig det er at Stortinget ikke har noen forbindelse med delegasjonen, og at man har gått bort fra det prinsipp at der skulle være representanter for Stortingets grupper i delegasjonen. Nå er der ingen – medmindre man vil regne Seland, som har sittet i 14 dager på Stortinget. Det er sagt at det er av sparehensyn at denne representasjon er sløyfet. Det er noe vi overhodet ikke kan godta i denne komite, for vi vet at det er meget lett å finne besparelser som svarer til de forholdsvis små beløp som dette gjelder. Jeg vet ikke om Regjeringen føler det, men ihvertfall tror jeg at gruppene i Stortinget føler det som en svakhet at vi ikke har noen representanter som kan holde dem direkte underrettet, for jeg har en fornemmelse av – uten at jeg kan underbygge den helt, da formannen går med alle meldinger fra Hans Engen i sin porteføljе – at det muligens er noe ensidige efterretninger vi får. Det har det vært tidligere. Hr. Engen står i et meget godt forhold til Hammarskjöld, hvilket alle kan sette pris på, men vi er ikke tjent med at våre informasjoner i alt for høy grad skriver seg fra Hammarskjöld eller hans kontor. Hvis vi hadde hatt representanter for Stortingets grupper der, som vi har hatt før, ville vi ha kunnet få mer allsidige efterretninger.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne få ta det siste spørsmålet først. Stortinget hadde sine representanter der i den delen av sesjonen som fant sted før jul, og det ville i høy grad vært ønskelig om enkelte av de av Stortingets representanter som da var der, hadde kunnet fortsette å være der og ikke insistert på å skulle reise hjem til jul. Generalforsamlingen skulle ha en pause på omkring en uke, og da jeg kom til

New York – det var en uke før da igjen – da var alle Stortingets representanter enten reist, eller de hadde funnet ut at de måtte reise med en gang. Det ville i høy grad vært ønskelig om de hadde blitt, og det ble det også så vidt jeg vet spurt om de var villige til, men de mente at de måtte reise hjem til jul. Jeg synes nok at i en slik situasjon ville det ha vært i høy grad nyttig om enkelte av Stortingets representanter kunne fortsatt å bli.

Hambro: Enig.

Statsråd Skaug: Den som nå representerer Stortinget i delegasjonen, er redaktør Seland, som så vidt jeg vet er utpekt av Venstres gruppe i Stortinget, og han deltar jo sammen med de øvrige delegasjonsmedlemmer i de daglige delegasjonsmøter, og har selvsagt som enhver annen sin fulle rett til å innta avvikende standpunkter og hevde andre synspunkter – hvilket han, av det jeg har lest av delegasjonens møteprotokoller, ikke har funnet noen grunn til å gjøre frem til nå. De spørsmål som behandles, og spesielt det vi drøfter her i dag, er jo stadig gjenstand for en inngående behandling og drøftelse i delegasjonen, og hvis redaktør Seland som politisk representant mener at dette ikke er en rett linje og at delegasjonen ikke hevder de rette synspunkter, vil han jo ha full anledning til å peke på det.

Man kan si at dette sparehensynet er mindre vesentlig. På det tidspunkt da man bestemte seg for den linjen som senere er fulgt med hensyn til representasjonene, var i all fall dette sparemomentet av vesentlig betydning for Utenriksdepartementet, som ofte har vanskelig for å skaffe de nødvendige bevilgninger til mange av de representasjoner vi har ute, og som alle sammen er meget viktige.

Når det gjelder spørsmålet om å legge denne saken frem for Stortinget, er det selvsagt fra Regjeringens side ingenting i veien for det. Regjeringen har sett på det slik at den utvidede utenrikskomite er det organ man først og fremst skal drøfte disse spørsmål med, og det har man også søkt å gjøre. Men hvis denne komite mener at det spørsmål som her foreligger er av en slik art og har en slik betydning at det bør drøftes av et samlet Storting, skal det selvsagt bli gjort. Vanskeligheten ligger i å bestemme hvilket tidspunkt som vil være det hensiktsmessige. Vi har jo her for oss en situasjon hvor det stadig kommer nye trekk inn i bildet, og hvor det fremforalt er viktig at man, når man først skal drøfte saken i Stortinget, ikke kommer i den situasjon at man debatterer saken på basis av hva som var forholdene fire – fem dager tidligere. Men om man virkelig kan finne frem til et riktig tidspunkt og en hensiktsmessig fremgangsmåte for behandlingen – det bør da antagelig skje ved en muntlig redegjørelse i Stortinget, med debatt i nær tilknytning til en slik muntlig redegjørelse – vil jeg i samråd med komiteen gjerne få overveie det.

Når det gjelder spørsmålet om Egypts stilling og hvilke garantier Egypt er blitt bedt om å gi, er forholdet at disse forhandlinger jo nå er ført delvis – når det gjelder Suezkanalen – gjennom den syvmanns rådgivende komite som Norge har vært med i og Firemannskomiteen som mellomledd mellom Egypt og Israel, og i

stor utstrekning er disse forhandlinger ført via Generalsekretæren. De garantier Egypt kan tenkes å gå med på, kan jeg ganske kort gjøre rede for ved å referere i tilknytning til den erklæring som Generalsekretær Hammarskjöld avga den 22de:

> «Generalsekretæren avga ved møtets begynnelse en erklæring om Gaza-området som gjorde det klart at den egyptiske regjering går med på følgende:
>
> 1) FN-styrkene overtar militær og administrativ kontroll i Gaza etterat Israel har trukket seg ut.
>
> 2) Den egyptiske regjering har overfor Generalsekretæren erklært seg villig og beredt til å treffe spesielle ordninger med FN og dets hjelpeorganer så som FN-styrkene og UNRWA i Gaza. Således vil FN-styrkene bli stasjonert på demarkasjonslinjen i Gaza-området for å sikre adskillelsen av Egypts og Israels vepnede styrker.
>
> 3) Samtidig vil den egyptiske regjering gå med på at FN og dets hjelpeorganer (d.v.s. FN-styrkene og Våpenhvilekommisjonen) benyttes til å gjøre definitiv slutt på alle innfall og raids over demarkasjonslinjen fra begge sider.
>
> 4) FN skal også påta seg beskyttelsen av liv og eiendom i Gaza-området ved å utøve effektiv politibeskyttelse. Videre vil FN treffe arrangementer for å sikre en god administrasjon for å gi maksimum støtte til FN's flyktningeprogram og for å beskytte og fremme områdets økonomiske utvikling.»

Det er de generelle garantier som den egyptiske regjering forsåvidt har gått med på.

Når det gjelder spørsmålet om de franske og de britiske borgeres utvisning og konfiskasjonen av deres eiendom, er det en sak som jo var oppe rett før jul til en stor debatt, og som man på fransk og britisk side ikke har presset. Det arbeides såvidt vi vet med saken både i England og i Frankrike, og det er mulig at den kommer opp igjen, men det vil da måtte bli på et fransk-britisk initiativ.

Spørsmålet om egyptisk propaganda og den virksomhet som den arabiske radiosender driver, har ikke vært tatt opp, og jeg tror de fleste vil være enige om at det å finne en løsning på det problemkompleks man allerede har, er såpass vanskelig og komplisert at det vil være utilrådelig å forsøke å ta opp slike spørsmål, som i høy grad er spørsmål om hvordan Egypt ordner sine indre forhold. I denne sammenheng å ta opp propagandaarbeidet både på den ene og den annen side – det har jo også være en del propagandaarbeid fra israelsk side i denne sak – tror jeg bare ville komplisere mulighetene for en lykkelig løsning.

Jeg vil gjerne, når det gjelder spørsmålet om å drøfte ting med amerikanerne, slik som saken akutt kom frem under møtet sist lørdag da de vesteuropeiske land hadde sitt samrådsmøte, få understreke det komiteens formann sa, at det er selvsagt ingen som forhindrer den norske delegasjon fra å ta kontakt med hvilkensomhelst delegasjon de måtte ønske å utarbeide forslag og resolusjoner i samarbeid med. Det er også blitt gjort i en rekke tilfelle, uten at man har funnet sakene å være av en slik art og slik betydning at det var ønskelig også å snakke med amerikanerne. Men i

dette tilfelle forelå det jo en overordentlig vanskelig situasjon, idet man kunne risikere, ved å kjøre dette altfor langt uten å nevne saken for amerikanerne, å splitte samarbeidet mellom NATO-landene enda mer enn det har skjedd frem til nå. Det var grunnen til at ambassadør Engen på det møtet nevnte at det var fornuftig å si fra til amerikanerne at dette tiltaket var blitt drøftet.

Det er heller ikke så at vi på ethvert punkt har fulgt det amerikanske opplegget. Og når man beklager at de Forente Stater ved forskjellige anledninger har opptrådt egenrådig, uten å konsultere andre NATO-land og andre likesinnede land, så er jo det noe som de ikke er alene om. Det er tross alt ikke lenger siden enn siste høst at Storbritannia og Frankrike startet sin krig i Midt-Østen, uten overhodet å nevne saken for noen annen.

Harald Torp: Det var bare en kort bemerkning til statsråd Skaug. Hvis jeg ikke misforsto statsråden, ga han uttrykk for en viss beklagelse over at vi, der som stortingsrepresentanter deltok i FN's Generalforsamling før jul, ikke ville fortsette etter nyttår. Til det vil jeg gjerne ha sagt – og det tror jeg jeg kan si på samtliges vegne – at vi alle sammen hadde den bestemte oppfatning at vi bare var oppnevnt for den første halvdel av Generalforsamlingen, og det var så vidt jeg vet også den forutsetning hvorpå Utenriksdepartementet hadde oppnevnt oss, nettopp av sparehensyn. Og når statsråden sier at vi ble spurt om vi ville fortsette over nyttår, er svaret for mitt vedkommende at jeg ble ikke spurt, og så vidt jeg vet ble heller ikke noen andre av stortingsrepresentantene spurt om det.

Formannen: Om jeg må få lov til å gi et lite bidrag til denne debatt, så tror jeg at hvis det her i januar hadde vært et bestemt ønske fra Stortingets side, ville ikke Regjeringen ha motsatt seg at man sendte stortingsrepresentanter over. Jeg deltok selv i et par rent private samtaler om denne sak. Men jeg tror at man skal være klar over at det var ikke så lett å finne folk som kunne og ville reise, og jeg synes det var ganske typisk at Venstre som benyttet seg av anledningen, altså måtte gå utenfor sin stortingsgruppe for å finne en mann. Men det kan vi jo komme tilbake til.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil gjerne ha sagt i forbindelse med det spørsmål som nå sist har vært drøftet, at jeg synes det burde ha vært maktpåliggende både for Regjeringen og for Stortinget at man hadde politiske representanter der over i FN for å understreke hvilken stor betydning vi legger på FN. Det virker litt nonchalant overfor hele FN's arbeid at man sender over for en kortere tid om høsten en politisk representasjon og så trekker den tilbake når julen kommer. Jeg mener derfor at man av hensyn til å få understreket Norges syn på FN's virksomhet og betydning burde lagt vekt på å ha en politisk representasjon der også etter nyttåret.

Statsminister Gerhardsen: Regjeringen har i alle år lagt vekt på dette, det fremgår også av den sammensetning delegasjonene har hatt. Så vidt jeg vet, har en også de fleste år pekt ut dem som vi kan kalle de direkte politiske representanter, i

samråd med de politiske partier. Det er mulig at det kan ha vært noen misforståelse som har gjort seg gjeldende, når det gjelder spørsmålet om hvor lenge representantene skal være der borte. Men det som jeg føler meg temmelig sikker på, er at det aldri fra Regjeringens side, i den kongelige resolusjon eller på annen måte er gitt uttrykk for noen begrensning i oppholdet der. Jeg husker godt at da vi i regjeringskonferanse drøftet disse problemene, ble det nettopp uttalt ønske om at de representanter som reiste, kunne være der borte under hele samlingen, slik at man skulle slippe å bytte ut folk, fordi reiseomkostningene den lange vei er temmelig store. Det er naturligvis ikke noe å gjøre ved dette nå, men jeg vil tro at det kanskje kunne være hensiktsmessig i god tid forut for neste generalforsamling å drøfte dette spørsmål med utenrikskomiteen. Men da tror jeg også en skal være oppmerksom på at det er representantene selv som i alminnelighet har vært innstilt på ikke å være der borte lenger enn til jul – da ville de reise hjem. Dette reiser et problem som vi er nødt til helst på forhånd å ta standpunkt til.

Harald Torp: Det er jo meget sjelden at forhandlingene varer over julen.

Hambro: Det kan man ikke si.

Formannen: Normalt er det det, men denne gang ble jo forhandlingene utsatt av hensyn til det amerikanske presidentvalg, og så oppsto denne situasjonen i Midt-Østen.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne i denne forbindelse for ordens skyld nevne at Utenriksdepartementet overhodet ikke fikk noen beskjed om når de forskjellige politiske representanter aktet å reise hjem. Jeg spurte før jeg reiste – jeg tror jeg kom til New York den 14. eller 15. desember; da var allerede flere reist, men noen var igjen, og jeg uttalte overfor dem en viss beklagelse over at de andre hadde reist så pass tidlig, for da pågikk arbeidet i flere komiteer. Det ble da nevnt for meg at det gjensto ikke så mange problemer i disse komiteene, slik at det ikke ville medføre noen særlige vanskeligheter om man reiste hjem på det daværende tidspunkt. Det er således helt riktig at delegasjonen – før redaktør Seland kom som forsterkning – hadde store vanskeligheter med å dekke de komitemøter hvor vi skulle være representert.

Formannen: Vel, jeg tror at det problemet får vi komme tilbake til. – Jeg vet ikke om komiteen altså anser saken for ferdigdrøftet, eller om vi eventuelt kunne ta et møte igjen kl. 5 i ettermiddag.

Hambro: Det er vel ikke noe behov for det.

Formannen: Vel, da kan vi altså i direkte kontakt med Regjeringen komme tilbake igjen til spørsmålet om når saken i tilfelle bør bringes inn for Stortinget. Det blir jo også spørsmål om hvorvidt det skal være i lukket eller i åpent møte. – Jeg vil

bare gjøre oppmerksom på at bortsett fra den danske regjering, er det, så vidt jeg forstår, ingen regjering som offisielt har lagt seg fast på noen linje i dette spørsmålet.

Harald Torp: Svenskene skal visst avgjøre det nå i dag.

Formannen: Ja, i utrikesnämnden. Vi får jo se hva som blir offentliggjort fra det møtet.

Så har det vært tale om å drøfte to andre spørsmål i den utvidede utenrikskomite. Det ene er spørsmålet om rapporten fra statsrådsmøtet i OEEC om frihandelsområdet. Det foreligger jo nå en skriftlig rapport om dette møtet, og den er sendt til alle tre komiteer som deltok i det møtet man hadde for tre uker siden. Dessuten går jeg ut fra at Regjeringen vil måtte komme tilbake til Stortinget med hele dette spørsmålet. Det vil, så vidt jeg forstår, foreligge en melding. Dessuten blir det her spørsmål om hvorledes Regjeringen under dette arbeid kan ta kontakt med Stortinget.

Statsråd Skaug: Vi har meldingen omtrent helt ferdig, den vil bli lagt frem i statsråd fredag i denne uken, men jeg skal gjerne redegjøre muntlig for det som er skjedd, hvis det ansees nødvendig.

Formannen: Neste sak er det spørsmål som er reist i forbindelse med Standard Oil's planlagte oljeraffineri og dettes forbindelse med oljeledningen. Jeg tror den sak er relativt enkel, så den bare vil kunne ta 5 minutter.

Statsråd Handal: Spørsmålet om oljeraffineriet er det svært enkelt å svare på. Saken om oljeledningen har vært behandlet lang tid, den er også i prinsippet vedtatt av Stortinget. Men Forsvarsdepartementet skal fremlegge de endelige planer for Stortinget til endelig vedtagelse. Den har vært ført opp på 6 og 7 b i det ekstraordinære budsjett.

Departementet har hatt betenkeligheter med den ledningen fordi den medfører ganske store driftsutgifter, – vi regner med 1 million kroner pr. år. Vi har derfor undersøkt spørsmålet om å få dekket driftsutgiftene på annen måte, for den vil jo ha betydning for NATO-fellesskapets operasjoner. Det har det ikke vært mulig å få. Den er ikke så høyt prioritert at den kommer foran andre prioriterte saker, og derfor har vi ikke fremmet saken videre. Vi arbeider med den og har den under drøftelse.

Oljeraffineriet har ikke vært drøftet på bakgrunn av spørsmålet: oljeledning eller ikke. Derimot har vi etter at planen om oljeraffineriet er fremmet, drøftet hvilken innflytelse det eventuelt måtte ha for oljeledningsspørsmålet. Det er det ikke kommet noe endelig ut av, og vi vurderer spørsmålet om å skaffe bedre lagerkapasitet rundt i de forskjellige landsdeler, kanskje som et bedre alternativ til oljeledningen. Vi har jo i dag bra forsyninger og har under bygging en del oljelager.

For Østlandets vedkommende er vi dekket for 60 dager for sivilt og militært behov. Noen sammenheng mellom oljeraffineriet og oljeledningen er der for så vidt ikke.

Kjøs: Jeg er fullt klar over at det ikke direkte er noen sammenheng mellom de to ting. Men når man kunne ønske å få vite hvordan saken med oljeledningen nå står, og om det altså overhodet er vurdert i denne sammenheng, er det ut fra bakgrunnen for vurderingen overhodet av oljeledningen. Der har jo vurderingen vært den at det er nødvendig å få tilføring av olje til Østlandet under en krigssituasjon, fordi man regner med at man ikke da kan komme opp Skagerak til Oslofjorden med olje. Nå er det altså enighet om at det skal legges et oljeraffineri på østsiden av Oslofjorden. Overveielsene med hensyn til oljeledningen har, som forsvarsministeren sa, vært ganske langvarige, – jeg kan nevne at vi jo allerede høsten 1955 hadde en befaring angående oljeledning fra Lærdalsøra til endepunktet på Østlandet – og spørsmålet har senere stadig vært under vurdering. Men kommer man nå til det resultat at oljeledningen droppes, og at man skal få et stort oljeraffineri på østsiden av Oslofjorden, da vil jeg si at resultatet står i så åpenbar strid med de vurderinger som ligger til grunn for å avsette over 72 millioner kroner til bygging av denne oljeledningen at det må være grunn til å spørre hvordan vurderingen på dette område for tiden er. Av forsvarsministerens uttalelser går det altså frem at saken fremdeles er under utredning og at man i sin tid vil få den lagt frem. Noe mer kan vel formodentlig da ikke sies nå. Men jeg synes det måtte være rimelig grunn til å spørre: hvordan står denne saken?

Statsråd Handal: Jeg har sagt at den er under vurdering og at vi har hatt flere møter i den senere tid om saken. Dens prioritet er flyttet fra det nivå den hadde i sin tid og langt bak i rekken. Det henger også sammen med at den nåværende sjef for Nordkommandoen på Kolsås, generalløytnant Sugden i skriv til departementet har sagt at han kan utføre sine oppgaver – de planlagte oppgaver – uten denne oljeledningen. Det er altså den militære vurdering fra hans side. Vår forsvarsstab er ikke helt ut enig med ham. Men han har altså skriftlig gitt uttrykk for at han kan utføre sine oppgaver uten denne oljeledningen.

Formannen: Vi får vel da komme tilbake til det spørsmålet.

Hambro: Men jeg vil gjerne si at hans vurdering er ikke noen nasjonal norsk vurdering. Jeg vet ikke hvorvidt det ligger under hans oppgave å dra en viss omsorg for at også det sivile oljebehov må dekkes – om han er klar over som hans forgjenger var, at et oljelager på østsiden av Oslofjorden jo vil være avsperret fra tilførsler i samme øyeblikk som det blir en tilspisset konfliktsituasjon i verden.

Kjøs: Det er riktig som forsvarsministeren sa at der er noe divergerende oppfatninger på det område hos *våre* myndigheter og hos Nordkommandoen. Jeg kan tilføye der at da den befaringen ble foretatt høsten 1955 med deltakelse av

representanter både for Forsvarsdepartementet, Forsvarsstaben og for Forsvarets bygningstekniske korps, var det på initiativ av sjefen for Forsvarsstaben.

Statsråd Handal: Denne oljeledningen skal bygges utelukkende for infrastrukturmidler, og når den skal bygges for infrastrukturmidler, da kommer sjefen for Nordkommandoen umiddelbart inn i bildet, for det er han som rekommanderer til Infrastrukturkomiteen i Paris, slik at hans vurdering er av vesentlig betydning, og det er ut fra et militært synspunkt at denne ledningen i sin tid er foreslått, det er ikke ut fra et sivilt synspunkt. Hans militære vurdering er jo derfor av vesentlig betydning.

Formannen: Vel, vi får komme tilbake til dette spørsmål, når den militære vurdering er tilendebragt.

Møtet hevet kl. 10.15.